

Bij het NIOD, archief Indische Collectie, ligt een verslag van Mozes Wijnberg over de bezetting van Padang door het Japanse Leger in maart 1942. De internering in april. Eerst voor mannen in de gevangenis De Boei tot oktober 1943. Daarna de internering bij Bangkinang tot hij, echtgenote en pleegdochter (ook geïnterneerd) in september 1945 door de Britten naar Padang werden gebracht.

Bij een medische keuring kreeg hij permissie om gezondheidsredenen van zijn gezin naar Nederland te gaan. Die keuring was in december 1945, daarna te Medan verbleven. Tot het vertrek naar Nederland in april 1946.

Terug in Nederland vernam hij dat een broer en zus en hun echtgenoten en kinderen vermoord waren door de nazi's. Mozes tekende voor infanterie soldaat januari 1899 bij het Koloniaal Werfdepot te Harderwijk. Enkele maanden later ontscheepte hij te Batavia. In 1911 verliet hij het Oost-Indisch Leger. Hij werd treinconducteur te West-Sumatra. En huwde Marie Trouvat in 1913.

Ca 1948 Mozes Wijnberg (1880 Groningen-1959 Den Haag)
Marie Trouvat (1883 Padang-1953 Nijmegen)

Kort verslag van mijn interneering in de gevangenis te Padang en het kamp te Bangkinang ten S.W.K. in Ned. Indië.

1 Op 17 Maart 1942 zijn de Jap. Padang binnengetrokken om 3 n.m. Europeanen die uit nieuwsgierigheid uit hun woningen waren gekomen, moesten dit duur betalen, daar direct eenige Japs hun woningen binnen gingen, en medenamen wat van hun gading was. |

Ik ging om 7 u v.m. zoals gewoonlijk naar een vriend de courant brengen. Deze woonde iets buiten Padang. Bij mijn terugkeer waren alle toegangswegen naar Padang bezet, en werd bij de brug Oedjoeng Belantoeng aangehouden. Ik moest daar eenigen tijd blijven en werd vervolgens opgebracht naar het Jap. hoofd- kwartier, hetwelk gevestigd was in het huis van de agent Javabank in Belantoeng. Mijn fiets was reeds in beslag genomen en bij het opbrengen moest ik mijn horloge afgeven. Ook werden door Officieren mijn zakken nagekeken en een zakmesje en vulpotlood werden door hen buit verklaard. Mij werd door den Officier een waardeloos bankbiljet van f 0.10 gegeven. Hier verbleef ik 2 uren, totdat hier een hoge piet kwam. De officieren bogen als knipmessen, en ik werd toen losgelaten en kon mijn gang gaan. Dagelijks kwamen Jap.bij ons in de huizen, en moesten zelfs een Jap. vlag plaatsen. Door den J. werden wij z.g. geregistreerd, en werden aangezegd, dat wij niets meer bezaten, daar alles het eigendom van Nippon was. Ook ontvingen wij een bewijs in het Japansch, Dit moesten wij steeds bij ons hebben, als wij op straat waren, daar dit een identiteitsbewijs was, maar wij gingen niet uit, daar dit niet wenschelijk was. Ook werden in de verschillende huizen aanplakbiljetten geplakt, waarop stond, dat niemand dit huis mocht beschadigen.

Op 6-7 April om 2 u 's nachts werden wij wakker gemaakt, en door 2 agenten werd ons aangezegd, dat de mannen om 10 v/m zich moesten melden op het pol. Bureau en de vrouwen om 3 u n/m in het gebouw van de Zusters van Liefde, om geïnterneerd te worden. Veel goederen mochten wij niet medenemen, daar dit maar eenige dagen zou duren, dus bij de interneering hadden wij nagenoeg geen kleeven bij ons.

2 Elken nacht waren troepjes van 2-3 J. op zoek naar jonge meisjes, zoodat ouders die jonge meisjes hadden, angstvallig hun deuren gesloten hielden. Toen wij om 10 v/m op het politiebureau aankwamen, moesten wij allen op het Plein van Rome aantreden, en werd tot in het oneindige appèl gehouden. Verschillende personen zijn toen flauw gevallen. Steeds opnieuw werden wij geïnspecteerd door Officieren. Het geheele terrein was door gewapenden afgezet. Eindelijk om 1 uur n/m moesten wij op stap gaan naar de gevangenis. Deze was ongeveer 1½ K.M. ver. Onze goederen moesten wij zelf dragen, maar toch waren toen nog wat koelies te krijgen, hij die zoo gelukkig was om er een te bemachtigen, bofte, ook ik heb nog hierbij geboft. Bij aankomst werden met 50 à 60 personen ingedeeld in zalen, waar de gevangenen in gezeten hadden. Hierin was een slaapplaats van cement, zoodat onze ligplaats nog al hard was. Elken avond werden de deuren gesloten met groote sloten, en werden wij ook werkelijk als gevangenen beschouwd werden. In deze zalen waren geen stoelen of tafels aanwezig. Er was één klein tonnetje, om daarin des nachts de behoefte te doen. Deze gelegenheid was veel te weinig. Des morgens om 7 u 30 gingen de deuren weer open. In de gevangenis was een keuken, waarin voor ons het eten gekookt werd. Wij moesten onze voeding zelf betalen, en zoodoende was het eten behoorlijk. De J. wist dat wij nog in het bezit van geld waren en wilde ons niet voeden. De verschillende werkzaamheden, zooals het dragen en schoonmaken van de eetketels, het onderhouden van de vuren en dergelijke, werden den eersten tijd nog verricht door inlandsche gestraften, maar dit was niet naar den zin van de J. zoodat ook alle werkzaamheden moesten verricht worden door ons. Dit was in het begin wel wat moeilijk, doch niet lang daarna ging dit dan ook gesmeerd. Wij lagen met ± 1000 geïnterneerden daar. De ruimte was voor hoogstens voor 800. Na ongeveer 10 maanden *Febr '43*, was ons geld zoo goed als op, en vanaf dien tijd werden wij door de J. gevoed. Hij betaalde per dag en per man niet meer als f 0.14. Dat dit veel te weinig was, is te begrijpen. Het eten was toen slecht en onvoldoende. De nachten waren vreeselijk. Een massa muskieten, zoodat het niet lang duurde of er waren een massa malaria lijders. De ziekenzaal lag steeds vol, zelfs gevallen met doodelijken afloop. De geneeskundige hulp

3. was in handen van een Ind. Arts en was beslist onvoldoende Ook kwam er een dokter van de Internationale Roode Kruis, uit Zwitserland. Later werd dit anders. Dokter Bruna nam toen de dienst over. Dit was een van de geïnterneerden. Ook dokter Schröder deed toen dienst. Wij hadden niet veel kleeding bij ons, daar gezegd was, dat deze interneering maar eenige dagen zoude duren, maar dit bleek niet zoo te zijn. Het duurde ook niet lang, of een massa menschen liepen met nagenoeg geen kleeren. Door den kampcomdt, de Res. Bosselaar, werd meermalen bij de J. een klacht ingediend, maar kreeg altijd nul op het rekest. Door den Ir. Barkey was een ijzer en timmerwerkplaats ingericht, zoodat alle reparaties hier konden geschieden. Ook werd hier gezorgd voor tafels en banken, en deze werden onder een loods geplaatst, zoodat wij nu konden gaan zitten. Er werden ook kleine bankjes gemaakt, die voor een geringe prijs aan ons werden verkocht, dit was om de onkosten voor aankoop van planken, te dekken. Zelfs werd een tooneel gemaakt, waar om de 14 dagen op Zaterdagavond een cabaret gegeven werd, dit is in de smaak van ons gevallen. De directeur van de gevangenis was een mof, Brusha genaamd. Deze heeft ons de eerste maanden beroerd behandeld, maar toen hij zag dat het voor de J. beroerd ging, dacht hij bij den Res. in het gevele te komen, wat natuurlijk niet gelukte. Zelfs door zijn toedoen, werden op een goeden (kwaden) dag alle mu- ziek instrumenten ingenomen, zoodat van cabaret niets meer kwam. De rijst die geleverd werd, was zeer slecht, vol met padi, zoodat wij dagelijks deze moesten schoon- maken (padi pikken). Dagelijks kwamen eenige J. in het kamp, niet 1 x maar meerdere malen. Wij moesten dan aantreden, en dan werd steeds appèl gehouden. Waren dat officieren dan moesten wij een buiging maken. Hier werden meermalen klappen uitgedeeld, zelfs werden door de J. niet alleen de handen, maar zelfs een hamer gebruikt. Eenige keeren werden huiszoekingen gedaan, om z.g. naar papieren te zoeken, maar dit was niet waar, daar door hun alles werd medegenomen, wat van hun gading was. De huis- zoeeking werd gedaan door Inlanders onder controle van de J. Geld en sieraden werden door hun buit verklaard. In het kamp waren ook ± 60 Engelschen, deze waren van Malakka gevluht, bij de invasie van de J. Ook de R.K. Geestelijken waren hier geïnterneerd. Door den kampcomdt

4. waren eenige hier belast met het doen van kleine inkoop, deze werden door een Chineeschen aannemer geleverd, zooals b.v. suiker, tabak enz. Om deze inkoop te kunnen doen, was door de J. ons een zakgeld per maand gegeven van f 4.50. Ook werden door verschillende personen lekkernijen klaargemaakt, welke tegen behoorlijke prijzen aan ons verkocht werden. Veel konden wij voor dit zakgeld niet koopen, daar toen reeds alles veel duurder was geworden. Dit geld werd ongeregeld uitbetaald. Ook kregen wij van de J. witte suiker en wel 17 gr. per dag en per man. Wij hadden in de gevangenis zeer veel te lijden van zekere beestjes, zoodat het noodzakelijk was om 1x per week grondige schoonmaak te houden. Als dit gebeurd was, dan hadden wij 2 dagen rust. In deze ellende zijn wij 1½ jaar gebleven. Op 16 October 1943 kregen wij opdracht, om den volgenden dag naar een ander kamp te vertrekken en wel naar Bangkinang. Wij moesten van de gevangenis 3½ K.M. loopen naar het station, en mochten alles medenemen, doch dit moest door ons zelf worden gedragen. Deze marsch naar het station was verschrikkelijk. Wij vertrokken om 6 u v/m en moesten zonder een oogenblik rust doorloopen. Als je even halt hield, kreeg je van een J. direct een klap met een kolf van een geweer. Heel veel menschen hebben onderweg hun goederen die zij van vermoeienis niet meer konden dragen weggeworpen. Door de J. werd gezegd, dat alle weggeworpen goederen door een auto naar het station zou gebracht worden, maar dit is niet gebeurd, zoodat veel menschen hierdoor zonder goederen zaten. Daarna werden wij als beesten in de trein geladen. Om 11 u v/m vertrok de trein naar Pajakombo alwaar wij om 8 u v/m den volgenden dag 18 October aankwamen. Aldaar gingen wij in open vrachtauto's en vertrokken naar het nieuwe kamp te Bangkinang. Wij waren van Padang zonder eten of drinken vertrokken, en waren bij aankomst te B. uitgehongerd. Door de koks werd direct een begin gemaakt met het bereiden van het eten. Zoodat wij des n/m om 6 uur pas iets te eten kregen. De afstand Pajacombo / Bangkinang is 130 K.M. Dit nieuwe kamp was ondergebracht in een rubberfabriek. De ruimte bestond uit 3 groote houten loodsen, alwaar door de J. slaappleaatsen waren aangebracht in den vorm van houten britsen en lagen daar 2 britsen boven elkaar. Ook waren er nog een paar loodsen bijgebouwd, waarvan de dakbedekking

5. niet best was, doch hierin is langzamerhand verbetering aangebracht. Verder was er een ziekenzaal en polikliniek. De keuken was behoorlijk ingericht. Bad- en waschgelegenheid was in orde, stroomend en helder water. Ook de W.C. waren behoorlijk. Om het kamp was een hooge planken schutting, met op de hoeken verhoogde schilderhuisjes, waarin nacht en dag soldaten (Jap.) geplaatst waren. Het vrouwenkamp was ook precies zoo ingericht, maar daarover later. Het eten hier was nog slechter als te Padang. Ontbijt bestond uit een weinig pap van sagomeel zonder suiker en melk, middageten 150 gr. rijst met een beetje groente water (oebibladeren) en avondeten als ontbijt. Dus hier- van moesten wij leven. Dit kregen wij gedurende 7-8 maanden, daarna kregen wij om den anderen dag het karkas en ingewanden van een karbouw. Hiervan werd in de keuken iets lekkers klaargemaakt om bij de rijst te eten. Bij de vrouwen was dit anders, daar zij zelf moesten koken. Zij kregen dus per man een klein stukje vleesch en konden daar niet veel lekkers van klaar maken. Bij onze komst alhier, werden direct door de J. orders gegeven om tuinen aan te leggen, daar wij na verloop van tijd in ons eigen belang voor groenten moesten zorgen. De groente die wij daar plantten was alleen Oebi (tapioca) en deze groente was slecht. Ook was er wederom een hout en ijzerbewerkingsloods. Hier is mooi werk geleverd. Van 2 wielen van een oude machine die daar stond, werd een kar gemaakt om hout te halen. Het brandhout bestond uit rubberboomen, die door de houtploeg eerst moesten worden omgekapt en welke dan in het kamp tot brandhout werden gezaagd. De arme vrouwen moesten voor hun eigen vuur voor brandhout zorgen, en gingen met behulp van de kinderen eerst boomen kappen en moesten deze op hun schouders naar hun kamp brengen. Tot overmaat van ramp brak er bij ons een dysenterie epidemie uit. Hieraan zijn in een korte tijd ± 125 personen overleden, en dank zij de dokters Bruna en Schröder is dit toen tot staan gebracht. Medicijnen waren er niet, en geen behoorlijke voeding voor de zieken. Bij het begraven mochten geen personen meegaan, zelfs familieleden uit het vrouwenkamp mochten bij de begrafenis niet aanwezig zijn. Schande, zoodat na de begrafenis pas bekend werd wie overleden was. De timmerwerkplaats had het druk met het maken van doodkisten, ook moesten bij ons de kisten

6. gemaakt worden van overleden vrouwen en kinderen, zoodat ze in de timmermanswerkplaats het druk hadden, zelfs meermalen moest 's nachts doorgewerkt worden, en dit bij een petroleum lichtje. Ook een massa personen, die beri-beri hadden en deze zagen er als geraamtes uit. Verschillende malen kwamen hoge J. Officieren en zelfs J. doctoren in het kamp, en dan moesten alle magere personen voorkomen voor onderzoek. Wel werden dan door hun ernstige gezichten gezet, maar verbetering kwam er niet. Nadat de honger het toppunt had bereikt, werd door de J. bepaald, dat alle werkers per dag en per man 2-3 ons oebi kregen. Het keukenpersoneel kreeg per dag 100-150 gram sajoer. Zout en peper was een weinig olie. Personen die niet werkten, b.v. de lui die boven de 60 jaren waren, kregen niets, dus deze konden op een houtje bijten. In dit kamp waren helemaal geen gemakken aanwezig. Ook was er geen plaats, zooals te Padang, om wat tafels en banken neer te zetten. De slaapruijnte die ons was aangewezen was 60 cm, zoodat je bijna je niet kon roeren. Wel was het een voordeel dat er bijna geen muskieten waren. De planken van de britsen waren niet gelijk, zoodat het te begriipen is, dat de ligging alles behalve aangenaam was. Dit hebben wij kunnen verhelpen, door het leggen van een paar rubbermatten, die in groote getallen aanwezig was, doch deze werden later door de J. ingenomen. Na verloop van eenigen tijd was de wandluizen kwaal verschrikkelijk geworden, je werd bijna weggedragen. Ook dagelijks moesten wij weer cystsprikken. Op een zekere dag gelaste de J. dat wij katoenpitten moesten schoonmaken, doch daar dit een helsch werk bleek te zijn, werd algemeen besloten, om dit niet meer te doen. Je kon de pitten bijna niet los krijgen, maar door iemand werd een eenvoudig instrumentje gemaakt. Een stuk ijzerdraad tot een groote L gebogen en een plankje bleek zeer gemakkelijk te zijn, om de pitten los te krijgen. Dit is het model. L. De J. beloofde ons voor elke ons pitten 20 gram witte suiker. Deze hebben wij ook steeds gekregen. Deze pitterij heeft niet lang geduurd, daar de voorraad katoenvruchten uitgeput was, dit was wel jammer voor ons. De behandeling door de J. was nu als treurig. dagelijks kwamen de J. en deelden de noodige klappen uit. Door ons was een J. omgekocht om ons chineesche couranten te leveren, welke dan door den Heer Meijers werden vertaald. Bij het voorlezen van het nieuws, stonden 2 personen op wacht, om te waarschuwen of er gevaar was, zoo ja, dan werd door deze personen "rood voor" geschreeuwd, zoodat de J. ons nooit hebben kunnen overvallen. De order van de J. was, zoodra

7. er J. binnen het kamp kwamen, moesten wij opstaan en de houding aannemen, en als er officieren bij waren een buiging maken, en wee je gebeente als je dit niet deed, dan kreeg je onherroepelijk een pak slaag. De nieuwsberichten, die wij op deze manier kregen, waren goed, hetgeen later duidelijk gebleken is, nadat J. gecapituleerd heeft. Wij moesten steeds per man f 0,50 cent betalen voor dit nieuws, maar dit was het ons waard. Nadat dit nieuws bij ons in het kamp was voorgelezen, werd het doorgezonden naar het vrouwenkamp, zoodat ook zij niet verstoken waren van de goede berichten. Wij hadden een geregelde postdienst met het vr. kamp, zelfs een girodienst, deze werkte goed. De agenten waren hier behulpzaam. Maar toen deze vervangen werden door Soekerillas, dit waren inlanders die voor soldaat hadden geteekend en een massa die door de J. geronseld waren, kon dit niet meer, want de soldaten die bij ons dienst deden, konden niet in verbinding komen met die bij het vrouwenkamp dienst deden. De post ging toen met onze jongens mede, die bij overlijden van personen naar het kerkhof gingen, om een kuil te graven, en dan werd over en weer post overgegeven, aan de deelnemers bij het begraven. Nadat de dysenterie epidemie was uitgebroken, mocht niemand meer gaan begraven, zoodat de post een tijd heeft stilgestaan, maar toch gelukte het nog wel een enkele keer, om deze te verzenden. Ook was door de J. toegestaan, dat op zekere tijden pakjes konden verzonden worden. Door de dames werden dan kapotte keukengerei en zoo er van de mannen nog wat kleeding in hun bezit was, mochten deze ook verzonden worden. Nadat bij ons in het kamp alles gerepareerd was, werden deze artikelen en ook speelgoed voor de kinderen en bankjes, anglo's en dergelijke artikelen naar hun gezonden. Bij onze aankomst, lagen er een groot aantal rollen bandijzer, waarvan dan alle mogelijke gebruiksartikelen van werden gemaakt. De vrouwen hebben het nog beroerder gehad, er kwamen steeds J. bij hun, zelfs te Padang kwamen er J. om jonge meisjes weg te halen, maar toen hebben de vrouwen deze J. een flink pak slaag gegeven. Er ging een hoerageroep op. Zoodat de J. dit niet meer geprobeerd hebben. Toen wij uit de gevangenis van Padang waren vertrokken, moesten de vrouwen en kinderen hierin gaan. Dit was voor hen een vreeselijke toestand. Wij zaten daar met + 1000 man en kwamen plaats te kort, laat staan + 2500 vrouwen en kinderen, neen, dit was meer als bar. Toen het kamp voor hen in Bangkinang klaar was, moesten zij ook daarheen, maar de J. heeft toen de treinen naar de kloenteng (de handelswijk) doen rangeeren, zoodat de vrouwen met al hun hebben en houwen niet zoover behoefden te loopen, de afstand bedroeg...

8 ongeveer 500 M. maar zij moesten zelfs het keukengerei meenemen. Daarna zijn zij op de zelfde manier naar Bangkinang vervoerd. Het kamp aldaar was grooter als van ons, maar nog veel slechter. De dakbedekking bestond uit 'atap', zoodat bij regen alles in regende. Zij moesten alles zelf doen, zelfs boomen kappen en deze tot brandhout verwerken. Het gemeene van de J. was, dat alle jongens tot 12 jaar, daar konden blijven om de moeders te helpen, doch zoo gauw zij 12 jaar werden, moesten zij naar het mannenkamp gaan. Ook zij moesten tuinen aanleggen, voor het kweken van groenten, zoodat de vrouwen het nog beroerder hadden als wij. Toen wij uit de gevangenis van Padang waren gegaan, moesten de vrouwen en kinderen hierin. Dat was een vreeselijke toestand daar de ruimte voor ons van \pm 1000 personen reeds te klein was, laat staan voor hun die \pm 2500 waren. Deze toestand heeft 3 maanden geduurd. Toen het kamp voor hen te Bangkinang klaar was en zijn toen op den zelfden manier vervoerd. De vrouwen en kinderen hebben bij dat vervoer den moed niet laten zakken, en zijn zingend en joelend op reis gegaan. Mijn vrouw te Bangkinang schreef mij, dat zij en mijn dochter op de 2e verdieping lagen, en toen er een groote banjir kwam, leek het precies of zij op een schip waren. Het drink en badwater was bij hun ook goed. Ook was een goede waschgelegenheid door de J. klaar gemaakt. De geneeskundige dienst was toevertrouwd aan een Engelsche Professor, een Australische dokteres tevens chirurg, en een Hollandsche dokteres, het verpleegsters korps bestond hoofdzakelijk uit Engelsche dames. De ziekenzaal en kliniek waren beter als bij ons, maar dit was mogelijk, daar deze grooter waren. Verband en medicijnen waren er bijna niet, maar bij ons was een Apotheker tevens kruidkundige. Deze ging dagelijks met doktoren naar buiten om kruiden te zoeken en daarvan werden dagelijks medicijnen gekookt. Wanneer je een verband nodig had, moest je zelf een lapje meebrengen waarop dan zalf werd gedaan. Voor de kliniek stond een rubberboom, waarvan de latex gebruikt werd, om deze stukjes lap vast te plakken. Veel menschen liepen met geïnfecteerde wonden, en dit duurde lang, voor dat deze genezen waren. En zoo ging dit wederom 2 jaar door. Toen het tegen het eind van den oorlog liep, was dit merkbaar aan de houding van de J. Ja, werd door hen gezegd, morgen krijgen jullie meer te eten. Den volgenden kregen wij werkelijk meer te eten, zelfs zooveel, dat wij het niet op konden krijgen. Een groote auto vol versche visch van Pakan Baroe. Er waren bij ons in gevangen 18 karbouwen en 4 varkens

9 waarvan dien dag 1 karbouw en alle 17 varkens geslacht werden. Hiervan werden 2 groote kookketels lekker klaar gemaakt voor het vrouwenkamp, en dat dit in goede aarde viel, is duidelijk. 's Middags om 2 uur gingen de deuren open en mochten wij naar onze gezinnen gaan, feest overal. Ook de bevolking kwam in groote getale, om aan ons kippen, pisang en dergelijke te verkoopen. Geld wilden ze niet ontvangen, maar alleen middels ruilhandel, in de vorm van kleeren. Deze hadden we zelf niet, maar de grootste vodden waren welkom. Je zag toen nog geen rood-witte vlaggen. De J. hadden van de Engelschen opdracht gekregen, om ons veilig naar Padang over te brengen en om ons te beschermen. 3 September 1945 werd hiermede begonnen. Het vervoer geschiedde wederom per vrachtauto's. Alleen de zieken gingen met personen auto's en zieken auto's. Daar mijn pleegdochter pas van een zware operatie herstellende was, werd zij per personen auto het eerst vervoerd naar het hospitaal te Padang. Wij bevonden ons bij de eerste groep, die van Bangkinang vertrokken. Er was gezorgd, dat er eten mede ging en gingen door naar Fort de Kock, alwaar door de J. gezorgd was voor een zeer goede maaltijd, dat dit in goede aarde viel, is te begrijpen! Zelfs werden wij door J. officieren bediend, en zijn van daar 's nachts per trein vervoerd naar Padang. Bij aankomst aldaar, werden wij per auto naar verschillende kampen gebracht. Wij werden in het M.V. (kat. meisjes vereenigingsgebouw) ondergebracht. Den eersten tijd was daar een J. wacht, doch later werden deze vervangen door Engelschen. Er was een Centrale keuken opgericht, en het eten werd per auto vervoerd naar de verschillende kampen. Het eten was overvloedig maar smaakloos, zoodat wij er zelf eenige dingen bij kookten. Dit kon toen nog, ofschoon de rood-witte beweging reeds begonnen was. Langzamerhand werd door dien de verkoop van inlanders niet meer mogelijk. In het eerst kwamen veel Chineesche

verkoopers, maar ook dezen durfden niet meer te komen. Daar de toestand rustig bleef, werd door de R.A.P.W.I. gevraagd wie naar hun eigen woning wilden verhuizen. Door veel Padangers werd hiervan gebruik gemaakt. Ook wij gingen naar ons eigen huis. Daarna begon de molestatie van Europeanen. Eenige huizen bij mij vandaan, stond een groot houten huis, waarin 27 personen woonden. Deze werden op een avond, allen vermoord en het huis in brand

10 gestoken. Aan den anderen kant naast mij, werden 2 Europeanen weggevoerd, die nimmer meer terecht zijn gekomen. Ik vertrouwde dat ook niet meer, en verzocht om wederom naar het kamp terug te gaan. Dien zelfden dag werden wij naar het kamp van het Landraadcomplex gebracht. Daar werd voor ± 180 man gekookt. Het eten daar was zeer goed en smakelijk bereid. Bij de capitulatie van Japan, werd te Bangkinang het rood, wit, blauw gehesen. Dat was een ontroerend oogenblik, maar niet lang daarna, heeft de J. gelast om onze vlag te strijken. Dit was wel eigenaardig, terwijl in het vrouwenkamp 7 vlaggen waren gehesen. Ook daar was de order van strijken gegeven, maar zij weigerden hieraan te voldoen, en de vlaggen bleven wapperen. Prachtig. De kampen te Padang werden door Engelsche en Br. Indiërs bewaakt. Wij allen moesten op een zekeren dag gekeurd worden. Ondergeteekende werd met mijn gezin afgekeurd en werd gevraagd, of wij wilden repatriëeren naar Nederland. Ik ging hiermede accoord, en vertrok op 23.12.45 met het m.s. "Glenroy" naar Medan. Op 26.12. kwamen wij te Medan, maar de huisvesting was allerellendigst. Wij, 13 volwassen personen, werden ondergebracht in een bedienden kamer in de bijgebouwen. Vreeselijk vuil, geen licht en water, en de deuren konden niet gesloten worden. Garages werden ook als woonplaats aangewezen. Nadat ik den volgenden dag mij ging beklagen bij de R.A.P.W.I. werd dit in orde gemaakt. Het eten werden in eenige centrale keukens gekookt en was behoorlijk goed. Er bevonden zich ± 15000 Europeanen in Medan. Deze stad was in verschillende kampen verdeeld en werden bewaakt door Engelschen en Br. Indiërs. Er lag een geheele Divisie om Medan. Elken nacht werden wij beschoten. Bij de invoering van het Nica geld, werd het met de voeding minder, daar dit geld niet gangbaar was bij de Chineez en andere landaarden. Groente, vleesch en eieren werden niet meer geleverd, zoodat wij aangewezen waren op blikartikelen. Eindelijk kregen wij bericht, dat wij op 14 April 1946 met het m.s. "Sommelsdijk" naar Nederland gingen vertrekken. Hiermede was onze beroerde tijd ten einde. Aan boord was het beroerd. Dit schip was ingericht als troepentransportschip en mannen waren gescheiden van de vrouwen, afijn, deze overtocht heeft 25 dagen geduurd, en zijn op 8 Mei aangekomen.

M. Wijnberg
Koolemans Beijnenstr 142 Nijmegen

1. Kort verslag van mijn internering in de gevangenis te Padang en het kamp te Bangkinang ter J.W.K. in Ned. Indië. (524)

Maait
Op 17 April 1942 zijn de Jap. Padang binnenge-
trokken om 3^{1/2} m. Europeanen die met nieuwshungkeer
ut hun woningen waren gekomen, moesten dit duur betalen,
daar direct eenige Japs hun woningen binnen gingen, en
medemannen wat van hun gading was. Ik ging om 7^{1/2} m
zoosk gewoonlijk naar en viemt de coecont brengen. Deze
woorde its buiten Padang. Bij mijn terugkeer waren alle
soeganswegennaar Padang beset, en werd bij de brug Oed-
jung Belantoeng aangehouden. Ik moest daar eenigen tijd
blijven en werd vervolgens opgebracht naar het Jap. hoofd-
kwartier, hetwelk gevestigd was in het huis van de agent
+ Javabank in Belantoeng. Mijn fiets was reeds in beslag
genomen en bij het opbrengen moest ik mijn horloge afge-
ven. Ook werden door Officier mijn zakken nagekeken
en een zakmesje en vulpotlood werden door hen buit
verklaard. My werd door den Officier een waardeloos best-
biljet van 100 gegeven. Hier verbleef ik 2 uur, totdat het me
hooge piet kwam. De officier boog als knipsmesje, en its
werd toen losgelaten en kon mijn gang gaen. Dagelijks kwe-
men Jap: bij ons in de huizen, en moesten zelfs een Jap. vlag
plaatsen. Door den J. werden wij 2. g. geregistreerd, en werden
+ aangeregd, dat wij niets meer besaten, dan alles het eigen dom
van wijzen was. Ook ontvingen wij een bewijs in het Japanssch,
Dit moesten wij steeds bij ons hebben, als wij ops straat waren,
daar dit een indenti teitsbewijs was, maar wij gingen niet
uit, daar dit niet wenschelyk was. Ook werden in de
verschillende huizen aanplakbiljetten geplakt, waarop
+ stond, dat niemand dit huis mocht betradigen. ~~Stonds~~
+ op 6. 7 April om 2^{1/2} m werden wij wakker gemaakt, en door
2 agenten werd ons aangeregd, dat de mannen om 10^{1/2} m zich
moesten melden op het pol. Bureau en de vrouwen om
+ 3^{1/2} m in het gebouw van de Trustes van Lufde. om ginsker-
nurd te worden. Veel goederen moesten wij niet onde-
nemen, daar dit maar eenige dagen zou duren, dus bij de
internering hadden wij nagevoeggen kleem bij ons;

L. Elken nacht waren kroeffjes van 2-3 J. op zoek naar
jonge meijjes, zoodat anders die jonge meijjes hadden, angst-
vallig hun deuren gesloten hielden. Toen wij om 10^u op
het Politiebureau aankwamen, moesten wij allen op het
Plein van Rome aan treden, en werd tot het onreizige oeffen
gehouden. Vershillende personen zijn toen flauw gevallen. Steds
opnieuw werden wij geinspecteerd door Officiers. Het gehele
terrein was door gewapenden afgezet. Eindelijk om 1 uur
mⁿ moesten wij op stap gaan naar de gevangenis. Daar was
ongeveer 1 1/2 Kell ver. Onze goederen moesten wij zelf dragen,
maar toch waren toen nog wat koolies te krijgen. Bij die
zoo gelukkig was om er een te bemachtigen, bofte, ook ik heb
nog hierbij geboft. Bij aankomst werden met 50 à 60 personen
ingeduld in zalen, waar de gevangenen ingesloten hadden.
Hierin was een slaap plaats van cement, zoodat onze lig-
plaats nog al hard was. Elken avond werden de deuren ge-
sloten met groote sloten, en werden wij ook werkelijk als ge-
vangenen behandeld. In deze zalen waren geen stoelen
of tafels aanwezig. Er was een klein fonteyn, om dusdanig des
nachts de behoefte te doen. Den gelegenheid was veel te weinig.
Des morgens om 7u 30 gingen de deuren weer open. In de gevangenis
was een keuken, waarin voor ons het eten gehooft werd. Wij
moesten onze voeding zelf betalen, en zoodaende was het eten
behoorlijk. De J. wist dat wij nog in het bezit van geld waren
en wilde ons niet voeden. De vershillende werkzaamheden, zoodat
het dragen en slooormaken van de cetholien, het onderhouden van
de vuren en dergelyk, wisten den eersten tijd nog verricht door
inlandsche gestraften, maar dit was niet naar den zin van de
J. zoodat ook alle werkzaamheden moesten verricht wor-
den door ons. Dit was in het begin wel wat moeilijk, doch
niet lang daarna ging dit dan ook gesmeerd. Wij lagen
met + 1000 geïnterneerden daar. De ruimte was voor hoog-
stens voor 800. Na ongeveer 10 maanden, was ons geld zoo
goed als op, en vanaf dien tijd werden wij door de J. gevoed.
Hij betaalde per dag en per man niet meer als f. 14. Daar dit
niet te weinig was, is te begrijpen. Het eten was toen slechts
en onvoldoende. De manken waren vreeslijk. Een masfa
mestiekten zoodat het niet lang duurde of er waren een
masfa malaria liden. De ziekenzaal lag steds vol, zelfs
gevallen met doodelyken afloop. De geneeskunde hulp

3. was in handen van een Ind. Arts en was beslist onvoldoende. Ook kwam er een dokter van de Internationale Rode Kruis, uit Zwitserland. Later werd dit anders. Dokter Bruner nam toen de dienst over. Dit was een van de geïnterneerden. Ook dokter Schröder deed toen dienst. Wij hadden niet veel kleding bij ons, daar gezegd was, dat deze internering maar eenige dagen zoude duren, maar dit bleek niet zoo te zijn. Het duurde ook niet lang, of een massa menschen liepen met nagenoeg geen kleeu. Door het kampcom^{te}, de Res: Bosselaar, werd murmalen bij de J. een klacht ingediend, maar kreeg altijd niet op het rechte. Door den h^o Parker was een ijzer en timmerwerkplaats ingericht, zoodat alle reparaties hier konden geschieden. Ook werd hier gezorgd voor tafels en banken, en den weder onder een lood geplaatst, zoodat wij nu konden gaan zitten. Er werden ook kleine bankjes gemaakt, die voor een geringe prijs aan ons werden verkocht, dit was om de onkosten voor aankoop van planken, te dekken. Zelfs werd een foonut gemaakt, was om de 14 dagen op zaterdagavond een cabaret gegeven werd, dit is in de smach van ons gevallen. De Directeurs van de gevangenis was een moff, Bruska genaamd. Deze heeft ons de eerste maanden berouw behandeld, maar toen hij zag dat het voor de J. berouwing, dacht hij bij den Res: in het geheel te komen, wat natuurlijk niet gelukte. Zelfs door zijn toedoen, werden op een goeden (kwaden) dag, alle meedek instrumenten ingenomen, zoodat van cabaret niets meer kwam. De bres die gelovend werd, was zeer slecht, vol met padi, zoodat wij dagelijks drie maanden schoonmaken (padi pikken). Blijft kwamen enige J. in het kamp, met 18 maanden in de muren. Wij moesten dan aantreden, en dan werd steeds appetit gehouden. Waren het officier den moesten wij een buiging maken. Hier werden meermalen de klappen uitgegeld, zelfs werden door de J. niet alleen de handen, maar zelfs een hamer gebruikt. Enige kunn werden huns zoekingen gedaan, om z.g. rozen papier te zoeken, maar dit was niet was, daar door hun alles werd medegenomen, wat van hun gading was. De huns, zoching werd gedaan door Indischen, onder controle van de J. Geld en sieraden werden door hun buit verklaard. In het kamp waren ook 60 Engelschen, die waren van selalakka gevlucht. Bij de invasie van de J. Ook de Hot Guelijke waren later geïnterneerd. Door den kampcom^{te}

4. waren eenige hun belast met het doen van kleine inkoopjes, die werden door een Chineesden aannemer geleverd, zooals Tabak, suiker, tabak enz. Om den inkoopjes te kunnen doen, was door de J. ons een salsgeld per maas van f 4.50. Ook werden door verschillende personen lekkernijen klaar gemaakt, welke tegen behoorlijke prijzen aan ons verkocht werden. Veel konden wij voor dit salsgeld niet kopen, daar toen reeds alles veel duurder was geworden. Dit geld werd ongeregeld uitbetaald. Ook kregen wij van de J. witte suiker en wel 17 gr: per dag en per man. Wij hadden in de gevangenis zeer veel te lyden van zekere besnijding, zoodat het noodzakelyk was om 1 x per week grondige schoonmaak te houden. Als dit gebeurd was, dan hadden wij 2 dagen rust. In den ellende zijn wij 1 1/2 jaar gebleven. Op 16 October 1943 kregen wij opdraacht, om den volgenden dag naar een ander kamp te vertrekken en wel naar Bangkinang. Wij moesten van de gevangenis 3 1/2 Mill loopen naar het station, en moesten alles medenemen, doch dit mocht door ons zelf worden gedaan. Deurs march naar het station was verschrikkelyk. Wij vertrokken om 6 u 'm en moesten zonder een oogeblik rust door loopen. Als je even halt hield, kreeg je van een J. dienst een klap met een kolf van een gewen. Het veel slinken hebben onderweg hun goederen die zij van vermaanen niet meer konden dragen weggeworpen. Door de J. werd gezegd, dat alle weggeworpen goederen door een auto naar het station zou gebracht worden, maar dit als nog gebeend, zoodat veel menschen hierdoor zonder goederen zatend. Daarna werden wij als beesten in de trein geladen. Om 11 u 'm vertrok de trein naar Pajakombo alwaar wij om 2 u 'm den volgenden dag 18 October aankwamen. Aldaar gingen wij in open vrachtauto's en vertrokken naar het nieuwe kamp te Bangkinang. Wij waren van Padang zonder eten of drinken vertrokken, en waren bij aankomst te B. uitgehongerd. Door de J. werd direct een begin gemaakt met het bereiden van het eten. Zoodat wij des 13 u 'm om 6 uur pas iets te eten kregen. De afstand Pajakombo / Bangkinang is 130 Mill. Dit nieuwe kamp was ondergebracht in een vrubberfabriek. De ruimte bestond uit 3 groote houten loodsen, alwaar door de J. slaapplekken waren aangebracht in den vorm van houten borden en lagen daar 2 borden boven elkaar. Ook waren er nog een paar loodsen bygebouwd, waarvoor de ~~de~~

5. waarvoor de dakbedekking niet best was, doch hierin is
langzaamverhand verbeteringen aangebracht. Verder was er
een ziekenzaal en polikliniek. De keuken was behoorlijk
ingericht. Bad- en waschgelegenheden was in orde, stroom-
mend en helder water. Ook de W. C. waren behoorlijk.
Omn het kamp was een hooge planken schutting, met
op de hoeken verhoogde schilderkeren, waarin naast en
degen soldaten (Tut) geplaatst waren. Het vrouwenkamp
was ook vrijen zoo ingericht, maar daarover later.
Het eten hier was nog slechter als te Padang. Ontbijt
bestond uit een weinig pap van sago met zonde suiker
en melk, middageden 130gr. rijst met een beetje groentes
water (oebibladten) en avondeten als ontbijt. Dus hier-
van moesten wij leven. Dit kregen wij gedurende 7. 8
maanden, daarna kregen wij om den anderen dag het
karkas en ingewanden van een karbouw. Hierover was
in de keuken iets lekkers klaar gemaakt om bij de rijst te
eten. Bij de vrouwen was dit anders, daar zij help moesten ko-
ken zij kregen dus per man een klein stukje been, en konden daar
niet veel lekkers van klaar maken. Bij onze komst alhier, werden
direct door de J. orders gegeven om tuinen aan te leggen, daar
wij na verloop van tijd in ons eigen belang van groenten
moesten zorgen. De gronde die wij daar plantten was allen
Oebi (tapioca) en den groente was slecht. Ook was er wederom
een hout en ijzer bewerkingloods. Hier is mooi werk geleverd,
van 2 wilen van een oude machine die daar stond, werd
een kar gemaakt om hout te hakken. Het brandhout bestond uit
rubber boomen, die door de houtploeg eerst moesten worden
omgekapt en welke dan in het kamp tot brandhout werden
gesaagd. De arme vrouwen moesten voor hun eigen maas
van brandhout zorgen, en gingen met behulp van de kinderen
erst boomen kappen en moesten den op hun schouders naar
hun kamp brengen. Tot overmaat van ramp brak er bij ons
een dysenterie epidemie uit. Hieraan zijn in een korte tijd + 125
personen overleden, en dank zij de dokters Brema en Schröder
is dit toon tot staan gebracht. Medicijnen waren er niet,
en geen behoorlijke voeding voor de zieken. Bij het begraven
mochten geen personen medegaan, zelfs familieleden uit het
vrouwenkamp mochten bij de begraving niet aanwezig
zijn. Schande, zoodat na de begraving pas bekend werd
wie overleden was. De tuinen werkplaats had het druk met
het maken van doodkisten, ook moesten bij ons de kisten

6. gemaakt worden van overleden vrouwen en kinderen, zoo
dat er in de Timmermans werkploeg het druk hadden, zelfs
meermalen moest 's nachts doorgewerkt worden, en dit bij
een pekoleum lichtje. Ook een magga personen, die keris²
hadden en die zagen en als gesambes met. Verschillende
malen kwamen hoge J. Officieren en zelfs J. doctoren in het
kamp, en dan moesten alle magga personen voorhoeden voor
ouders. Wel werden dan door hem ernstige gesillen gezet,
maar verbetering kwam er niet. Omdat de Lonjer het top punt
had bereikt, werd door de J. bepaald, dat alle werkers per dag en
per man 2 - 3 ons oebi kregen. Het keukenpersoneel kreeg per dag
100 - 120 gram sagomut. Zou er als er was een weinig sluis.
Personen die niet werkten, b.v. de lui die boven de 60 jaren
waren, kregen niets, dus die konden op een kortje bijten.
In dit kamp waren helemaal geen gemakten aanwezig.
Ook was er geen plaats, zoals te Padang, om wat tafels
en banken meer te zetten. De slaapruimte die ons was aan-
gevoerd was 60 cith, zoodat je bijna je niet kon roeren. Wel was
het een voordel dat er bijna geen muskieten waren. De
planken van de Britsen waren niet gelijk, zoodat het te
begrijpen is, dat de ligging alles behalve aangenaam was. Dit
hadden wij kunnen verhelpen, door het leggen van een paar rubber
maten, die in groote geballen aan wezij was. Toek deze werden
later door de J. ingenomen, wa overloop dan eenigen tyd was de
wandlusen kwab verschrikkelijk geworden, je werd bijna
weg gedeut. Ook dagelijks moesten wij weer ergst pikken.
Op een sekunday gelatte de J. dat wij katopenfitten maesten
schoonmaken, doch daar dit een helich werk bleek te zijn, werd
algemeen besloten, om dit niet meer te doen. Je kon de fitten
bijna niet los krijgen, maar door iemand's werk een eenvoudig
instrumentje gemaakt. Een stuk ijerdraad tot een groote T
gebogen en een plantje bleek zeer gemakkelijk te zijn, om de
fitten los te krijgen. Dit is het model. L. De J. beloofde ons
voor elke ons fitten 20 gram witte suiker. Deze hebben wij
ook steeds gekregen. Deren fikkerij heeft niet lang geduurd, daer
de voorraad katow vruchten uitgeput was, dit was roek jam-
mer voor ons. De behandeling door de J. was meer als keuring.
Dagelyk kwamen de J. en dedden de noodige klappen uit.
Door ons was een J. omgekocht om ons chinente couranten
te leveren, welke dan door den heer alleijer werden verbaald.
Bij het voorlezen van het nieuws, stonde 2 personen op waalt,
om te waarschuwen of er gevaar was, zoo ja, dan werd door
den persoon "zood. voor" geschreeud, zoodat de J. ons nooit
hebben kunnen overvallen. De orden van de J. wand, zoodra

7 er J. binnen het kamp kwamen, onvreden wij opstiaan en de handing aannemen, en als er officieren bij waren een beiging maken, en wie je gebeente als je dit niet deed, dan kreeg je onherroepelijk een pak slaag. De nieuwsberichten die wij op deze manier kregen, waren goed, hetgeen later duidelijk gebleken is, nadat J. gasapitulum heeft. Wij maekten steeds per man f 0.50 sent betalen voor dit nieuws, maar dit was het ons waard. Nadat dit nieuws bij ons in het kamp was voorgelezen, werden die doorgezonden naar het vrouwenkamp, zoodat ook zij niet verstoken waren van de goede berichten. Wij hadden een geregelde postdienst met het v. kamp, zelfs een gerocht die werkte goed. De agenten waren hier behulpzaam, maar toen die verouwen werden door Focherillas, die waren inlanders die voor soldaat hadden getekend en een masja die door de J. gerocht waren, kon dit niet meer, want de soldaten die bij ons dienst deden, konden niet in verbinding komen met die bij het vrouwenkamp dienst deden. De post ging samen met onze jonges mede, die bij overlijden van personen naar het kerkhof gingen, om een kerk te graven, en dan weer over en weer post overgeven, aan de delveners bij het begraaven. Nadat de dysenterie epidemie was uitgebroken, mocht niemand meer gaan begraven, zoodat de post een tijd heeft stilgestaan, maar toch gelukte het nog wel een enkele keer, om deze te verruimen. Ook was door de J. toegestaan, dat op sekere tijden postjes konden verzonden worden. Door de danus werden dan kepoten keukengerei en zoo er voor de mannen nog wat bleeding in hun bezit was, mochten deze ook verzonden worden. Nadat bij ons in het kamp alles gerepareerd was, werden deze artikelen en ook spul goed voor de kinderen en bankjen, anglo? en dergelijke artikelen naar hun gezonden. Bij onze aankomst, lagen er een groot aantal rollen bandijzer, waarvan dan alle mogelijke gebruike artikelen van werden gemaakt. De vrouwen hebben het nog bevoerd gehad, er kwamen steeds J. bij hun, zelfs te Padang kwamen er J. om jonge meisjes weg te halen, maar toen hebben de vrouwen deze J. een flink pak slaag gegeven. Er ging een loeragevep op, zoodat de J. dit niet meer geprobieert hebben. Toen wij met de gevangenis van Padang waren vertrokken, moesten de vrouwen en kinderen hierin gaan. Dit was voor hen een veeltefse fortant. Wij waren daar met + 1000 man en kwamen plaats te kort, laat staan + 2500 vrouwen en kinderen, niet, dit was meer als bar. Toen het kamp voor hen en Bangfinang klaar was, maekten zij ook daarheen, maar de J. heeft hen de striemen naar de Kellocara (de handelswijk) doen rangeren. Zoodat de vrouwen met al hun hebben en houwen niet zoover behoeften te loopen, de afstand bedroeg

027908

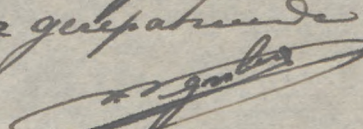
8. ongeveer 500 M. maar zij moesten zelfs het keukengerei
midnemend. Daarna zijn zij op de zelfde manier naar Band
kinang vervoerd. Het kamp aldus was grooter als van ons
maakt nog veel slechter. De dakbedekking bestond uit stap,
zoodat bij regen alles in seefende. Zij moesten alles zelf doen,
zelf boomen kappen en den tot brandhout verwerken. Het
gemene van de J. was, dat alle jongens tot 12 jaar, daar
konnen blijven om de moeders te helpen, daar zoo gauw zij
12 jaar werden, moesten zij naar het maankamp gaan.
Ook zij moesten siemen aenleggen, voor het tweeken van
groenten, zoodat de vrouwen het nog beroverde hadden
als wij. Toen wij uit de gebouwen van Padang waren gegaan,
moesten de vrouwen en kinderen hierin. Dat was een vrees-
lijke toestand daar de ruimte voor ons van + 1000 personen reeds
te klein was, laat staan voor hen die + 2500 waren.
Dere toestand heeft 3 maanden geduurd, Toen het kamp
verruken te Bangkinang plaatsen, en zijn toen op den
zelfden manier verward. De vrouwen en kinderen hebben bij
dat vervoer den moed niet laten katten, en zijn zingens en
joelend op reis gegaan. Mijn vrouw te Bangkinang zette
mij, dat zij en mijn dochter op de 2° verdieping lagen, en toen
er een groote bangir kwam, liet het precies op zij op een schip
waren, Het driten en badwater was bij hem ook goed. Ook was
een goede waschgelegenheid van de J. klaar gemaakt. De
geneskundige dienst was toentertijd aan een Engelse Professor,
een Australische dokteres tevens Chirurg, en een Hollandse
dokteres, het verpleegsters korp bestond hoofzakeijk uit Engel-
sche dames. De ziekenzaal en kliniek waren beter als bij ons,
maar dit was mogelijk, daar dere grooter waren. Verband
en medicijnen waren er bijna niet, maar bij was een Apo-
theker tevens kruidkundige. Dere ging dagelijks met doktoren
naar buiten om kruiden te zoeken en daarvan werden
dagelijks medicijnen gemaakt. Wanneer je een verband nodig
had, moest je zelf een lappi metbrengen waarop dan zelf
werd gedaan. Voor de kliniek stond een rubberboom, waaraan
van de latex gebruikt werd, om dere stulpjes lap vast te
plakken. Veel menschen liepen met geïnfecteerdde wonden, en dit
duurde lang, voor dat dere genezen waren. En zoo ging dit wederom
2 jaar door. Toen het tegen het eind van den oorlog liep, was dit
merkbaar aan de houding van de J. Ja, want door hen gezegd,
morgen krijgen jullie meer te eten. Dan volgende kregen wij
welhijk meer te eten, zelfs zoo veel, dat wij het niet op konden
krijgen. Een groote auto vol vruchte visch van Pahan Barve.
Er waren bij ons in verzorging 10 karbauwen en 4 varkens

9. waarvoor dien dag 1 karbouw en alle 4 varken geslacht
werden. Hiervan werden 2 groote kookketels lekker klaar
gemaakt voor het vrouwenkamp, en dat dit in goede aarde
viel, is duidelijk. 4 sabbaddags om 2 uur gingen de deuren
open en mochten wij naar onze gesimmen gaan, feest overal.
Ook de bevolking kwam in groote getale, om aan ons kippen,
pisang en dergelijke te verkoopen. Geld wilden we niet ont-
vangen, maar alleen middels ruilhandel, in de vorm van
kleuren. Dere hadden we zelf niet, maar de grootste voddem
waren welkom. Je zag toen nog geen rood-witte slagge.
De J hadden van de Engelsen opdracht gekregen, om ons
veilig naar Padang over te brengen en om ons te beschermen.
3 September 1948 werd hiernaar begonnen. Het vervoer
geschiedde wederom per vrachtauto's. Alleen de zieken
gingen met personen auto's en zieken auto's. Daar
mijn pleeg dochter pas van een zware operatie herstelden.
de was, werd zij per personen auto het eest vervoerd naar
het hospitaal te Padang. Wij bevonden ons bij de eerste
groep, die van Bangkinang vertrokken. Er was gezorgd, dat
er eten mede ging en gingen door naar Fort de Kock, alwaar
door de J. gezorgd was voor een zeer goede maaltijd, dat dit
in goede aarde viel, is te begrijpen. Hets werden wij door J.
officieren bediend, en zijn van daar 4 nachts per trein ver-
voerd naar Padang. Bij aankomst aldaar, werden wij per
auto naar verschillende kampen gebracht. Wij werden
in het M. V. (kat. misje vereniging gebouw) ondergebracht.
Den eersten tijd was daaraan J. waalt, doch later werden deze
vervangen door Engelsen. Er was een Centrale keuken
opgericht, en het eten werd per auto vervoerd naar de
verschillende kampen. Het eten was overvloedig maar sma-
keloos, zoodat wij er zelf eenige dingen bij kochten. Dit kon toen
nog, afslaan de rood-witte beweging reeds begonnen was.
Langzaamhand werd door den de verkoop van inlander niet
meer mogelijk. In het eerst kwamen veel Chineseche verkoopen,
maar ook deze durfden niet meer te komen. Daerom
toestans rustig bleef, werd door de R.a.p.w.i. geraagd
over naar hun eegen woning wilden verhuisen. Door veel
Patungers werd hiervan gebruik gemaakt. Ook wij gingen
naar ons eegen huis. Daarna begon de molestatie van
Europeanen. Enige huizen bij mij van daan, stond een
groot houten huis, waarin 27 personen woonden. Dere
werd op een avond, allen vermoord en het huis in brand

10. gestoken. Aan den anderen kant naast mij, werden
2 Europeanen weggevoerd, die nimmer meer terecht
zijn gekomen. Ik verhoorde dat ook niet meer, en ver-
tocht om wederom naar het kamp terug te gaan. Dien
zelfden dag werden wij naar het kamp van het Landraad-
complex gebracht. Daar werd voor +180 man gekocht. Het
eten daar was een goed en smakelijk bereid. Bij de capitu-
latie van Japan, werd te Bangkok het rood, wit, blauw
gehekend. Dit was een ontroerend oogenblik, maar niet
lang daarna, heeft de J. gelast om onze vlag te strijken. Dit
was wel eijgen achtig, terwijl in het vrontoukamp 7 vlaggen
waren geheken. Ook daar was de order van strijken gegeven,
maar zij weigerden hieraan te voldoen, en de vlaggen bleven
wapperen. Dwaalend. De kampen te Padang werden door Engelsen
en Br. Indiërs bewaakt. Wij allen ontslepen op een zekeren dag
gekend worden. Ondergelukende werd met mijn gezin afge-
keerd en werd gevraagd, of wij wilden repatriëeren naar
Nederland. Ik ging hierna accoord, en vertrok op 23.12.45
met het m.s. "Glenroy" naar Nederland. Op 26.12.
kwamen wij te Alledam, maar de huiscasting was allerellen-
dicht. Wij, 3 volwassen personen, werden ondergebracht in een
bedienden kamer in de bijgebouwen. Vreeslijk vuil, geen licht en
water, en de deuren konden niet gesloten worden. Garages
werden ook als woonplaats aangewesen. Nadat ik den
volgenden dag mij ging beklagen bij de R.a.p.w.i. werd dit
in orde gemaakt. Het eten werden in eenige centrale keukens
gekocht en was behoorlijk goed. Er bevonden zich +15000 Europeanen
in Alledam. Die stad was in verschillende kampen verdeeld
en werden bewaakt door Engelsen en Br. Indiërs. Er lag een
gheheel Divisie om Alledam. Elke nacht werden wij bevoltocht.
Bij de invoering van het Vica-geld, werd het met de voeding
minder, daar dit geld niet gungbuan was bij de Chumun en
andere landsaats. Groot, vluist en siem werden niet meer
geleverd, zoodat wij aangewen waren op stibartikelen.
Eindelijk kregen wij bericht, dat wij op 14 April 1946 met het
m.s. "Sommelsdijk" naar Nederland gingen vertrekken. Hier-
mede was onze beroude tijd ten einde. Aan boord was het
beroerd. Dit schip was ingericht als trajecttransport schip en
mannen waren geschieden van de vrouwen af, den overtocht
heeft 25 dagen geduurd, en zijn op D. M. aangekomen.

M. Wijnberg
Koolman, Beijnenstr 142
Wijnmege

027909

De gepatriëerde

10. gestoken. Aan den anderen kant naast mij, werden
2 Europeanen weggevoerd, die nimmer meer terecht
zijn gekomen. Ik verhoorde dat ook niet meer, en ver-
tocht om wederom naar het kamp terug te gaan. Die
zelfde dag werden wij naar het kamp van het Landraad-
complex gebracht. Daar werd voor +180 man gekocht. Het
eten daar was een goed en smakelijk bereid. Bij de capitu-
latie van Japan, werd te Bangkok het rood, wit, blauw
gehekend. Dit was een ontbrekend oogenblik, maar niet
lang daarna, heeft de J. gelast om alle vlag te strijken. Dit
was wel eijens aartig, terwijl in het vrontoukamp 7 vlaggen
waren geheken. Ook daar was de order van strijken gegeven,
maar zij weigerden hieraan te voldoen, en de vlaggen bleven
wapperen. Drachtig. De kampen te Padang werden door Engelen
en Br. Indiërs bewaakt. Wij allen onvlechten op een eekeren dag
gekend worden. Ondergetekende werd met mijn gezin affe-
kend en werd gevraagd, of wij wilden repatriëren naar
Nederland. Ik ging hierna accoord, en vertrok op 23.12.45
met het m.s. "Glenroy" naar Medan. Op 26.12.
kwamen wij te Medan, maar de huusvesting was allerellen-
dicht. Wij, 3 volwassen personen, werden ondergebracht in een
bedienden kamer in de bijgebouw. Vreeslijk vuil, geen licht en
water, en de deuren konden niet gesloten worden. Garages
werden ook als woonplaats aangewesen. Nadat ik den
volgenden dag mij ging beklagen bij de R.a.p.w.i. werd dit
in orde gemaakt. Het eten werden in eenige centrale keukens
gekocht en was behoorlijk goed. Er bevonden zich +15000 Europeanen
in Medan. Die stad was in verschillende kampen verdeeld
en werden bewaakt door Engelen en Br. Indiërs. Er lag een
gheheel Divisie om Medan. Elke nacht werden wij bevoltocht
Bij de invoering van het Vica-geld, werd het met de voeding
minder, daar dit geld niet gungbuan was bij de Chumers en
andere landsaats. Groot, vluist en eien werden niet meer
geleerd, zoodat wij aangewen waren op blibartikelen.
Eindelijk kregen wij bericht, dat wij op 14 April 1946 met het
m.s. "Sommelsdijk" naar Nederland gingen vertrekken. Hier-
mede was onze beroude tijd ten einde. Aan boord was het
beroerd. Dit schip was ingericht als trajecttransport schip en
mannen waren geschieden van de vrouwen af, den overtocht
heeft 25 dagen geduurd, en eien op D. M. aangekomen.

M. Wijnberg
Koolman Beijersstr 142
Wijneggen

027909

De gepatriëerde
